

Zapytaj zanim pomożesz – lekcja o mądrej pomocy

Scenariusz lekcji dla klas 4–5

**dobra
SZKOŁA**

SCENARIUSZ ZAJĘĆ 45 MIN • KLASY IV–V

Adresaci	Uczniowie klas IV–V
Czas	45 minut (1 jednostka lekcyjna)
Zajęcia	Godzina wychowawcza, edukacja społeczna, etyka/religia, zajęcia z wychowawcą w świetlicy
Kontekst	Lekcja może wprowadzać do projektu szkolnego – włączenie się do Szlachetnej Paczki i przygotowanie pomocy dla konkretnej Rodziny potrzebującej pomocy.
Forma pracy	Krąg, praca w małych grupach, praca plastyczna
Materiały	Duże arkusze na plakat, kredki/flamastry,

Cele zajęć

Uczeń / uczennica:

1. opowiada, co to znaczy komuś pomóc, i podaje przykłady z własnego życia;
2. wie, że zanim pomożemy, warto **zapytać**, czego druga osoba naprawdę potrzebuje;
3. wymienia trzy zasady mądrego pomocnika;
4. planuje jeden własny dobry gest na najbliższy tydzień.

Kompetencje rozwijane na lekcji

- Społeczne: słuchanie, rozmowa, współpraca, empatia.
- Osobiste: nazywanie emocji, refleksja.
- Poznawcze: porównywanie, wnioskowanie, odróżnianie potrzeb od domysłów.

Uwaga metodyczna

W klasie mogą być dzieci, których rodziny same korzystają ze wsparcia. Mówimy o pomaganiu bez ocen i bez dzielenia na „tych, którzy dają” i „tych, którzy biorą” – każdy czasem pomaga i każdy czasem potrzebuje pomocy.

ZMIENIAMY
ŚWIAT
NA DOBRE

Informacje o Szlachetnej Paczce i mądrej pomocy

Szlachetna Paczka jest jednym z największych programów społecznych w Polsce. Od ponad 25 lat jej organizatorem jest Stowarzyszenie Wiosna.

Jak działamy? Łączymy ze sobą tych, którzy chcą pomagać z tymi, którzy najbardziej potrzebują wsparcia. **Nasi Wolontariusze i Wolontariuszki docierają do Rodzin w potrzebie w całej Polsce**, poznają ich trudności i decydują o najlepszej formie pomocy. **Darczyńcy i Darczyńczynie przygotowują indywidualną pomoc** na podstawie opisu Wolontariusza lub Wolontariuszki. **A my łączymy ludzi i tworzymy rozwiązania, dzięki którym konkretny człowiek może pomagać konkretnemu człowiekowi.**

Kiedy mówimy o mądrej pomocy w to mówimy przede wszystkim o spotkaniu z drugim człowiekiem – zatrzymanie się przy nim, rozmowa o sytuacji, o potrzebach. **Już samo spotkanie z Wolontariuszami_kami i wysłuchanie wpływa na Rodzinę, na jej nastawienie.**

Równie ważne jest jednocześnie usłyszenie czego konkretnie potrzebuje, co zmieniłoby jego_jej sytuację. To pomoc bardzo zindywidualizowana, w której każdy Darczyńca wie komu pomaga i jak przygotowana przez Darczyńcę pomoc wpłynie na sytuację danej Rodziny.

Przebieg zajęć – plan minutowy

Czas	Etap	Co się dzieje
5 min	Wprowadzenie	- Wprowadzenie kontekstu: trwa rok wolontariatu, którego hasłem jest „Każdy gest ma znaczenie”. - Zbliża się czas w roku, w którym pomaganie drugiemu człowiekowi staje się jednym z istotnych tematów. - Pytanie do grupy dotyczące przyjmowania pomocy.
7 min	Historia Franka (cz. 1)	Nauczyciel czyta opowiadanie; dzieci słuchają.
10 min	Pomagamy Frankowi	Praca w grupach: 3 pomysły na pomoc (rysunek lub hasło).
10 min	Historia Franka (cz. 2) – zwrot akcji	- Uczniowie i uczennice dowiadują się, czego Franek naprawdę potrzebował. - Rozmowa.
10 min	3 zasady mądrego pomocnika	Wspólne tworzenie plakatu klasowego.

ZMIENIAMY
ŚWIAT
NA DOBRE

Przebieg szczegółowy

1. Wprowadzenie (5 min)

Wejść do sali z naręczem książek albo z pudełkiem, w którym coś się rozsypuje (kredki, klocki). Upuść je albo powiedz, że nie dasz rady wszystkiego udźwignąć. Chodzi o stworzenie sytuacji, w której potrzebna jest POMOC.

Poczekaj chwilę — dzieci prawie zawsze reagują same.

Zapytaj: Dziękuję Wam za POMOC. No właśnie, a w ogóle: co to znaczy pomagać?
Komu możemy pomagać?

Dopytaj: Skąd wiedzieliście, że potrzebuję pomocy?

Powiedz: Czy pomaganie to zawsze danie komuś jakiejś rzeczy?
Rzeczy są ważne, często pomocne, ale równie ważne jest:

- dobre słowo,
- wysłuchanie kogoś,
- zaproszenie do zabawy,
- nauczenie czegoś, czego ktoś nie umie,
- bycie obok, kiedy komuś jest smutno,
- zrobienie czegoś razem.

Spróbujmy tę naszą rozmowę podsumować jednym zdaniem: **pomagać to znaczy zrobić coś, dzięki czemu komuś jest łatwiej.**”

To pierwsze ziarno pod całą lekcję: czasem widać, że ktoś potrzebuje pomocy — a czasem wcale nie widać.

2. Historia Franka, część 1 (7 min)

Powiedz: Żeby pomoc naprawdę pomogła, musi pasować do tego, czego ktoś potrzebuje. Czasem się z tym mylimy. Zaraz posłuchacie historii o chłopcu, któremu koledzy bardzo chcieli pomóc. Poznać Franka — pewnego chłopca z opowiadania, które Wam zaraz przeczytam.

Franek i pusta ławka – część 1 (do przeczytania na głos)

Franek chodzi do drugiej klasy. Od kilku dni jest inny niż zwykle. Na przerwach stoi przy oknie i patrzy na boisko. Kiedy klasa gra w piłkę, Franek mówi, że mu się nie chce.

W poniedziałek nie przyniósł drugiego śniadania. We wtorek na plastyce nie miał kredek i rysował ołówkiem. W środę pani zapytała, czy przyniósł zgodę na wycieczkę. Franek spuścił głowę i powiedział cicho: „Zapomniałem”.

Zosia, która siedzi obok, zauważyła, że Franek wcale nie zapomniał. Ale nie wiedziała, co z tym zrobić.

Zadaj pytania: Jak myślicie:

- Co się dzieje z Frankiem?
- Jak myślicie, jak on się czuje?
- Skąd wiemy, że coś jest nie tak?

Wysłuchaj odpowiedzi, a następnie przejdź do pracy w grupach.

3. Pomagamy Frankowi (8 min)

Podziel klasę na grupy 4–5-osobowe. Każda grupa dostaje kartkę.

Powiedz: Wyobraźcie sobie, że jesteście z klasy Franka. Chcecie mu pomóc. Wymyślcie **trzy rzeczy, które zrobicie**. Możecie je narysować albo zapisać. Macie 5 minut.

Po pracy każda grupa mówi swoje trzy pomysły. **Nie oceniaj ich i nie poprawiaj.** Zapisz je na tablicy – wróćcie do nich za chwilę. Typowe pomysły: dać mu coś swojego, zrobić zbiórkę, powiedzieć nauczycielowi, pocieszyć. Wszystkie są dobre i naturalne.

4. Zwrot akcji – co powiedział Franek (10 min)

Przeczytaj drugą część opowiadania (**załącznik 1**).

Franek i pusta ławka – część 2

Następnego dnia dzieci z klasy przyniosły Frankowi mnóstwo rzeczy. Na jego ławce leżały trzy kanapki, pięć batoników, dwie maskotki i cała piórnikowa góra kredek. Franek popatrzył na to wszystko, zrobił się czerwony i wyszedł z sali.

Zosia wyszła za nim. Usiadła obok na schodach i zapytała: „Franek, czego Ty właściwie potrzebujesz?”.

Franek milczał chwilę, a potem powiedział: „Nie chcę, żeby wszyscy patrzyli. U nas w domu teraz jest trudno, bo tata stracił pracę. Ja tylko chciałbym pojechać na tę wycieczkę z Wami. I żeby ktoś czasem zawołał mnie do gry, bo sam się nie umiem wprosić”.

Zosia poszła z Frankiem do pani. Pani powiedziała, że na wycieczkę jest w szkole specjalny fundusz. W piątek Franek grał w piłkę – bo Kuba po prostu krzyknął: „Franek, do nas!”.

Zadaj pytania do historii:

- Czego Franek naprawdę potrzebował?
- Co pomogło się tego dowiedzieć?
- Dlaczego Franek zrobił się czerwony, kiedy zobaczył prezenty na ławce?
- Co zrobił Kuba? Czy to była pomoc?

ZMIENIAMY
ŚWIAT
NA DOBRE

Powiedz: Pamiętacie naszą listę rzeczy, które sobie zapisaliśmy, żeby pomóc Frankowi?

Jak myślicie:

- Czy nasze pomysły trafiły w to, czego Franek naprawdę potrzebował?
- Co się zmieniło, kiedy ktoś **go zapytał**?
- Czy zdarzyło się Wam kiedyś dostać pomoc, której nie potrzebowaliście?

Powiedz: Chcę zwrócić jeszcze Waszą uwagę na koniec tej historii. Zosia zapytała Franka czego potrzebuje. Usłyszała o trudnościach, które przechodzi chłopiec..

Są takie sytuacje, w których możemy zareagować od razu: Franek jest głodny, więc mogę podzielić się z nim kanapką.

Ale są też takie sytuacje, w których trzeba sobie zadać pytanie – co będzie dalej? Komu muszę o tym powiedzieć, żeby ta trudna sytuacja nie wracała? Być może Zosia opowiedziała o tym podzieleniu się kanapką wychowawczyni – dzięki czemu pani wychowawczyni mogła zapisać Franka na obiady.

Najważniejsze zdanie tej lekcji

Zanim pomożesz – zapytaj. Czasem to, co widzimy, to nie jest to, czego ktoś naprawdę potrzebuje.

5. Trzy zasady mądrego pomocnika (10 min)

Praca w 4-osobowych zespołach. Każdy zespół ma za zadanie jedną z zasad. Na dużym arkuszu zapiszcie razem trzy zasady. Przy każdej poproszcie uczniów, uczennice, by narysowali symbol przykład albo gest, który ją pokaże.

Powiedz: Co już wiemy z poprzedniej części lekcji?

- Warto zapytać kogoś czego potrzebuje, zanim ruszymy z pomocą.
- Pytamy po to, żeby wiedzieć, jak możemy mądrze pomóc, a nie wyręczać.
- Zastanawiamy się: czy pomysł na pomoc pomoże na dłużej? Czasami trzeba będzie poprosić o pomoc kogoś starszego. A czasami nasze rozwiązania będą wystarczające.

I te 3 rzeczy, o których sobie opowiedzieliśmy tworzą 3 zasady mądrego pomocnika.

Chcę, żeby te zasady zostały z nami na dłużej. Proszę więc, w grupach, w których pracowaliście wcześniej przygotujcie prosty plakat prezentujący te zasady / narysujcie portret mądrego pomocnika.

ZMIENIAMY
ŚWIAT
NA DOBRE

Zasada	Co to znaczy?
1. Pytam i jestem blisko	To dzięki temu pomoc może być indywidualna. Zanim pomogę, pytam: „Czego potrzebujesz?”. Rozmawiam, słucham, jestem obok
2. Robię z Tobą, nie za Ciebie	Nie wyręczam. Pomagam tak, żeby druga osoba sama dała radę.
3. Myślę, co będzie dalej	Pytam siebie: czy to pomoże też jutro i za tydzień?

Na koniec podziękuj za wspólną pracę.

ZMIENIAMY
ŚWIAT
NA DOBRE

Powiązania i warianty

Powiązanie z podstawą programową

Poniżej obszary tematyczne; **numery wymagań uzupełnij według aktualnej podstawy programowej** obowiązującej w Twojej klasie.

Przedmiot / edukacja	Obszar	Nr wymagania
Edukacja społeczna	Współpraca i pomaganie w grupie; potrzeby innych ludzi; zasady życia w klasie i rodzinie.	
Edukacja polonistyczna	Słuchanie ze zrozumieniem, wypowiedzianie się na temat historii, formułowanie pytań.	
Edukacja plastyczna	Wspólny plakat klasowy, ilustrowanie pomysłów.	
Etyka	Dobro, życzliwość, odpowiedzialność za innych.	

Co obserwować (informacja zwrotna zamiast oceny)

- Czy dziecko słucha innych w kręgu i czeka na swoją kolej?
- Czy potrafi podać przykład pomocy „na dłużej”?
- Czy w rozmowie pojawia się pytanie „a czego on/ona potrzebuje?”.

Warianty i rozwinięcia

- **Przed tygodniem projektowym:** zakończ zapowiedzią, że klasa przygotowuje Paczkę dla prawdziwej Rodziny i będzie korzystać z tych trzech zasad.
- **Rok Wolontariatu:** zróbcie klasową „ścianę gestów” – co tydzień dopisujecie, co udało się komuś zrobić dla innych.